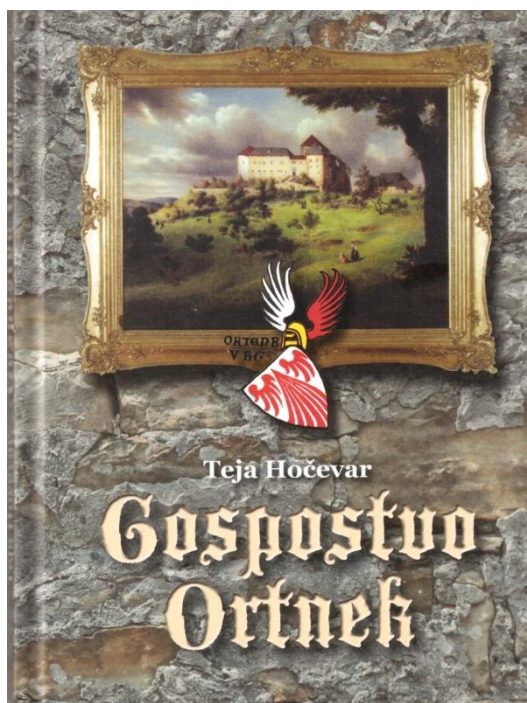

Marijan F. Kranjc, generalmajor v pokoju

Teja Hočevar

Gospostvo Ortnek

(Ocena knjige)

Diplomantka zgodovine (bibliotekarstva) Teja Hočevar iz Velikih Lašč je svojo diplomsko nalogo iz leta 2014 nedavno preuredila v zanimivo knjigo z naslovom *Gospostvo Ortnek*.

Knjiga je izšla v samozaložbi v 200 primerkih, pod pokroviteljstvom občine Velike Lašče.

Knjigo sta na pot pospremili pozitivna recenzija dr. Igorja Sapača in spodbudna dobrodošlica dr. Marjete Mikuš.

Torej, moje »podpore« mlada avtorica ne potrebuje, tudi nisem strokovnjak za ocenjevanje podobnih del. Vseeno bom napisal bolj laično oceno te knjige, ker sem bil verjetno tudi prvi konsultant avtorice. Namreč, na internetnih straneh je prebrala nekaj mojih zapisov iz zgodovine Ortneka, ker sem iskal podatke za nekaj ortneških rodbin (Andoljšek, Prijatelj, Marolt, Klun), predvsem pa sem iskal podatke o vojakih iz teh krajev. Konkretno je šlo za nabor vojakov v bojih s Turki (zmaga v Sisku), kakor tudi za pripadnike Ilirskega polka, ki se je pod Napoleonom bojeval tudi v Rusiji. No, pisal pa sem tudi o drugih zanimivostih iz bogate zgodovine Gospostva Ortnek (poimenovanja okoliških vasi, o sodni prisegi v slovenščini, mlinih, ribnikih in podobno). Menda sem nekje omenil tudi »pravice« graščakov ob poročni noči tlačanov ...

Sredi leta 2013 je sledil nepričakovan obisk študentke Teje, seveda z očetom, sicer v daljnem sorodstvu s pokojno soprogo – Tejo Andoljškovo. Povedala je, da pripravlja diplomsko nalogo o ribogojništvu graščine v Ortneku, pa je hotela vedeti vse, kar sem pisal o treh ribnikih v lasti ortneškega graščaka Koslerja.

Čeprav sem bil prijetno presenečen glede izbrane teme, bodoči diplomantki nisem mogel pomagati s pričakovanimi podatki, saj sem o treh ribnikih na Koslerjevi graščini pisal mimogrede, ker sva s soprogo v dolini potoka Luknja iskala gobe in so se obrisi (nasipi, pregrade) ribnikov še poznali, a v bližini je bil tudi stari Andoljškov mlin (1650) – rodovino lastnikov in potomcev pa sem podrobno raziskal, razen mladega orožnika Josipa, ki se je priženil v avstrijsko Radgono, sestra Pavla pa ni videla za njegovo usodo (nedavno sem ga našel na seznamu tajnih sodelavcev gornjeradgonske Ozne v letih 1945/46).

No, bodoči diplomantki sem pokazal nekaj kopij zanimivih dokumentov iz arhiva *Gospostva Ortnek*, urbarjev, tudi vojaških zemljevidov in drugo. Menil sem, da bi ji kdaj prišlo prav ...

Konec leta 2014 me je Teja Hočevar obvestila, da je diplomirala in mi v priponki tudi poslala svojo diplomsko nalogo z naslovom *Gospostvo Ortnek*.

Bil sem prijetno presenečen! Kratko in jedrnato diplomsko nalogo sem prebral s posebnim zanimanjem in dipl. bibliotekarki čestital.

No, minilo je samo leto dni, ko sem po pošti prejel lepo opremljeno knjigo, tudi z »zahvalo za pomoč pri nastajanju knjige Gospostvo Ortnek«.

Knjigo, dodatno opremljeno in razširjeno diplomsko nalogo sem prebral na mah!

Priporočam jo vsem častilcem naše starejše zgodovine, predvsem pa vsem prebivalcem nekdanjega *Gospostva Ortnek*.

Knjiga je napisana pregledno in v klenem jeziku.

Vsi podatki so dokumentirani v sprotne pripombah, na koncu pa so navedeni tudi številni pisni viri (elektronskih virom se je avtorica odpovedala, razen enemu v AS).

Glede uporabljene literature in virov je vsekakor potrebno poudariti, da je avtorica navedla skupaj 251 sprotne pripomb, torej, da je pretežno uporabila že objavljene vire in literaturo in samo 24 neobjavljenih virov iz AS – fonda pod oznako *Gospodstvo Ortnek*. Od avtorjev je največkrat citirala knjigo *Zgodovina Ribnice* dekana Andreja Skubica (44 krat) in Vajkarda Valvasorja (14 krat).

Vsebina je zanimiva, saj je podana od prvih začetkov poseljevanja ribniške doline (izsekovanja gozdov) do pregleda tujerodne gosposke, ki so upravljali z ortneškim gospostvom, da bi zaključili z »domačim« graščakom, dunajskim trgovcem, Koslerjem.

Vsebina knjige zajema osem poglavij na 119 straneh. Glavna so: Ortenburški grad Ortnek (16 strani), Zgodovina gradu Ortnek (28 strani), Gospodarstvo (15 strani) in Sodstvo (10 strani). Zanimiva so tudi tri krajša poglavja, predvsem zaradi slikovnih prilog, in sicer: Stavbnogodovinska oznaka gradu Ortnek (14 strani), Iz cerkvenega življenja – Cerkev sv. Jurija (14) in Pripovedke in legende o gradu Ortnek in Ottensteinu (2 strani).

Zanimive vsebine predstavljajo:

- kolonizacijo ribniške doline in Kočevskega;
- prihod koroške plemiške družine Ortenburžanov in zgraditev Ottensteina, kasneje ortneškega gradu;
- menjave lastnikov – fevdnih posestnikov (Ortenbružani, Habsburžani, Celjski grofje, Lambergi, Mosconi, stiški samostan, Lichtenbergi in nazadnje Koslerji;
- luteranstvo in Primož Trubar;
- urbarje;
- graščinske ribnike;
- sodno prisego in opis sodnih meja deželnega sodišča – oboje v slovenščini.

No, vsebina arhivskega gradiva v AS o *Gospodstvu Ortnek* je naslednja:

- urbarji 1593-1853,
- normalije v sodnih zadevah 1783-1797,
- ustanove in ubožnice/ računi/,
- vojaške zadeve/ rektifikacijski spisi/,
- gozdne zadeve,
- bancalia,
- cameralia,
- personalia oskrbnikov,
- dominicalia: listine, prodaja gospostva,
- lov in ribolov,

- gozdne zadeve,
- familiaria grofov Lichtenberg 1658–1787,
- rusticalia: urbarski izkazi, zemljiškoknjižne zadeve, desetinski izkazi, tlaka, katastrski izvlečki/ iustitalia/,
- gradivo iz francoske dobe/ razno/.

Vsi arhivski dokumenti so napisani v gotici. Pravi utrip življenja in usode gospode in tlačanov so nahaja v številnih urbarjih, sodnih in vojaških spisih, lovu in krivolovu, zapisih o tlaki, desetini in zemljiškoknjižnih zadevah, pa tudi v raznih računih.

Ko bo diplomantka Teja Hočevar obvladala tudi nemščino, in predvsem gotico, se bo lahko lotila magistrske naloge in tako tudi predstavitev ostalega zanimivega gradiva!

Postala bo magistrica ***Gospostva Ortnek!***